

Bijlage 2 Casuïstiek veilig jeugdwerk op vakantie

Doel: Maak risico's bespreekbaar én verklein het risico op onveilige situaties door een aantal van deze casussen samen als staf te bespreken. Doe dit in de voorbereidingen voor de vakantie.

TIP: Bedenk telkens per casus de volgende dingen:

- I. Kan een dergelijke situatie ook in jullie groep voorkomen? Waarom wel? Waarom niet?
- II. Wanneer is er in deze casus sprake van grensoverschrijdend gedrag?
- III. Welke vergelijkbare situaties zien jullie waarbij een staflid of deelnemer mogelijk grensoverschrijdend gedrag kan laten zien?
- IV. Op welke manier kunnen jullie verantwoordelijkheid voor elkaar en voor de groep nemen?

N.B. Per casus is een globale aanduiding gegeven van de leeftijdscategorie. Casus 8 en 9 zijn specifiek voor de situatie bij de Koers-kinderkampen

CASUS 1	Casus Laura en staflid Rudolf	+12
<p><i>Je zit even in de eetzaal de avondsluiting door te nemen. De andere staflleden en jongeren zijn buiten een spel aan het doen. Je kijkt op omdat je wat hoort. Laura, één van de deelnemers, komt naar je toegelopen. Ze staat stil bij je tafel en moet huilen. Je legt je hand op haar arm en trekt haar op schoot. Huilend verteld ze dat ze wordt uitgelachen door een paar meiden uit de groep. Je hoort haar aan en wrijft troostend over haar rug.</i></p>		
<p>Reflectie</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Past deze vorm van troosten bij een 13-jarige? 2. Wat als dit een jongen was geweest? 3. Wat als het staflid een vrouw was geweest? 4. Wat zou het gevolg van deze situatie én deze handeling kunnen zijn? 5. Waar ligt de grens tussen acceptabel gedrag en niet acceptabel gedrag? Hoe staan jullie daar persoonlijk in? <p>Vervolg casus</p> <p><i>Staflid Jan komt binnen lopen en ziet Rudolf met Laura op schoot zitten. Hij loopt door naar de keuken om een zak met marsjes voor de deelnemers te pakken. Buiten gekomen denkt hij: 'kan dat wel, een deelnemer bij je op schoot nemen?'. Hij besluit het met Rudolf te bespreken.</i></p>		
<p>Reflectie</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Stel dat jij Jan bent, hoe pak je dit dan aan? 7. Is dit een situatie om teambreed te bespreken of kun je dit tussen jullie houden? 		

CASUS 2	Casus Geert - begeleiding van een deelnemer	+12
<p><i>Het is zaterdagavond. Vanmiddag zijn de jongeren op het kampoord in Hattem aangekomen. Altijd weer leuk om zo'n groep voor het eerst bij elkaar te zien. Na kennismakingsspellen en een heerlijke maaltijd, zijn de jongeren nu de slaapzalen 'aan het inrichten'. Als staf zitten jullie even bij elkaar om bij te komen van de eerste uren. Dan gaat de telefoon van Joke, de teamleider, af. 'Goedenavond, met Joke'. 'Ja, dag Joke. Je spreekt met de moeder van Geert. Ik heb hem vanmiddag gebracht maar ben vergeten te vragen of jullie hem halverwege de nacht even wakker willen maken</i></p>		

zodat hij naar de wc kan. Hij is als kind erg geplaagd en heeft daar het bedplassen aan over gehouden’.

1. Wat doe je? / Welke reactie geef je?

Reflectie Vervolg casus

Je spreekt met de moeder van Geert af dat jullie hem ’s nachts wakker zullen maken zodat hij naar de wc kan gaan.

- Reflectie**
2. Hoe organiseer je dit als staf? Eén iemand? Wisselend? Alleen of met zijn tweeën?
 3. Hoe zorg je er voor dat deze situatie, gedurende de week, voldoet aan ‘Veilig Jeugdwerk’? Denk hierbij ook aan: mag de groep dit weten?

CASUS 3 Casus Lisa - begeleiding van een deelnemer

+12

Het is vrijdagmiddag. Eén voor één komen de deelnemers bij het kampoord aan. Sommigen nog wat stil, anderen al pratend en lachend. Als staf zijn jullie benieuwd wie de deelnemers zijn en hoe de kampweek zal gaan. Maar één ding is zeker, jullie hebben er zin in!

’s Avonds, als de deelnemers gaan slapen, evalueren jullie als staf de dag.

‘O ja’, merkt Alida, een medestaflid, op, ‘de moeder van Lisa kwam nog naar mij toe toen ze haar hier bracht. Lisa is dat meisje met haar arm in het gips. Ze kan zichzelf niet douchen. Haar moeder helpt haar thuis onder de douche en vroeg of wij dat deze week ook willen doen. Ze hebben dit niet van te voren gemeld maar gingen er vanuit dat dit geen probleem zou zijn’.

- Reflectie**
1. Welke afspraken, in lijn met Veilig Jeugdwerk, maken jullie?

CASUS 4 Casus Mark - sfeer in de groep

+12 / +15 / +17

Je bent als staflid met een actieve groep op reis. De groep bruist van de energie. Dit komt niet in de laatste plaats door een groepje gangmakers bij de jongens. Sowieso is het een groep waar de jongens sfeerbepalend zijn. Maar wat wil je: 16 jongens op 8 meiden. Quasi-serieus ‘verzucht’ je naar mede-stafliden: ‘het lijkt wel een jongenskamp. Waar is hier de uitgang? Wie gaat deze losgeslagen bende corrigeren?’ Aan de andere kant geniet je ook van deze ‘ruwe bolster-blanke-pit-types’, maar je vind de manier waarop ze met elkaar omgaan wel te ruw. Scheldwoorden als ‘mietje, homo, rat en kl...zak’ vind jij echt niet kunnen. Je besluit om dit te delen met je andere stafliden.

- Reflectie**
1. Welke relatie ligt hier met Veilig Jeugdwerk?
 2. Hoe zorg je voor een veilige sfeer? Welke rol speel je hierin als staf

Vervolg casus

Inmiddels is het 00:45. Voordat je gaat slapen maak je nog even een rondje over de gang. In de meeste slaapkamers wordt het stiller. Je vangt flarden op van gesprekken. ‘Nee joh, Mark die valt echt absoluut op andere typen. Echt serieus. Hij is gay, ik weet het zeker’. ‘Je had hem vanmiddag moeten zien. Hij spoort echt niet’.

- Reflectie**
1. Wat doe je met dit ‘signaal’?
 2. Hoe zorg je voor een veilige sfeer? Welke rol speel je hierin als staf?

CASUS 5 Casus Annet - contact tussen staflid en deelnemer

+12 / +15 / +17

Het is dinsdagavond. Met elkaar als kampgroep zitten jullie gezellig rondom het kampvuur. Er wordt gelachen, lekker wat chips gegeten en gezellig gepraat.

Zelf neem je even geen deel aan de gesprekken maar kijk je genietend om je heen. Wat zijn er toch ontzettend veel verschillende jongeren. En wat zit ieder staflid ook anders in elkaar. Boeiend om te observeren.

Jaap, je medestaflid, zit naast Annet. Juist op het moment dat je naar hen kijkt, staan ze op en lopen ze naar het kamphuis. Je pakt een nieuw handje chips en raakt aan de praat met Bastiaan die naast je komt zitten.

Een half uur later realiseer je je dat de plaatsen van Jaap en Annet nog steeds leeg zijn. Je ziet ze ook niet ergens anders in de kring. Je begint je wat zorgen te maken. Zou Annet niet lekker geworden zijn? Of hebben ze een goed gesprek en willen ze die in een rustige omgeving voortzetten?

Reflectie 1. Wat doe je? Waarom?

Vervolg casus

Het is woensdagmorgen. Jullie hebben gezellig met elkaar ontbeten en zijn nu aan het afwassen. De jongelui maken er weer een waterballet van maar ondanks dat werken ze toch door. Alleen Annet is stil. Ze doet wel haar ding maar praat niet en maakt geen plezier. 'Even in de gaten houden', denk je bij jezelf.

Na de afwas zoeken de jongeren hun Bijbel en Bijbelstudieboekje op en verzamelen ze zich in de eetzaal om te luisteren naar de opening van de derde Bijbelstudie. Dan gaan jullie uiteen in de verschillende Bijbelstudiegroepjes. Terwijl er al wat vragen behandeld zijn en de jongeren onderling druk in gesprek zijn, valt het je ineens op dat Annet nog niets gezegd heeft. Ze zit wat ineengedoken. Het lijkt alsof alles langs haar heen gaat. Je probeert Annet er bij te betrekken en stelt haar de vraag hoe zij er over denkt. Annet schrikt hiervan en geeft aan dat ze er even niet bij was. Je laat het zo maar aan het einde van de Bijbelstudie krijg je de gelegenheid om met Annet te praten. De rest van de groep is al teruggelopen naar het kampoord.

Reflectie 2. Wat doe je met een deelnemer die er 'met zijn / haar gedachten niet bij is'?
3. Hoe deel je dit onderling?
4. Wat vraag je aan Annet? Hoe doe je dat?

Vervolg casus

Na even met Annet gepraat te hebben, komt het hoge woord er uit:

Gisteravond is ze met staflid Jaap naar het kamphuis gegaan omdat ze zich niet lekker voelde. Hij gaf aan even mee te lopen. Ze ging er vanuit dat hij daarna weer terug zou gaan naar de groep maar dat deed hij niet. Hij bleef in de slaapzaal wachten totdat ze was omgekleed. Ze heeft toen haar pyjama mee naar de doucheruimte genomen. Terug op de slaapzaal was Jaap er nog steeds. Ze gaf aan dat ze ging slapen en dat ze wel alleen durfde te blijven. Meester Jaap kwam toen naar haar toe en stopte haar onder. Hij ging op de rand van haar bed zitten en vertelde haar dat hij het zo vervelend vindt dat ze zich niet lekker voelde en dat hij haar graag voor haar wilde zorgen.

Juist op dat moment hoorden ze beneden een groepje jongeren binnenkomen. Staflid Jaap was opgestaan en weggegaan.

Reflectie 5. Hoe reageer je richting Annet? Wat vraag je haar? Wat spreek je met haar af?
6. Wat doe je hier verder mee?

Vervolg casus Annet

Het is avond. De jongeren zijn naar de slaapzalen en jullie als stafleden evalueren de dag. De verschillende programma onderdelen worden besproken. Het zeskamp ging erg leuk. De Bijbelstudies verliepen ook goed. Terwijl jullie dit bespreken zit jij met het gesprek met Annet in je hoofd. Wat moet je?

‘Zijn er nog dingen die opvielen of die je wilt delen?’ vraagt de teamleider. Je weet dat je hier nu iets over moet zeggen. Maar hoe pak je dat aan? Of is het beter om dit eerst met Jaap zelf te bespreken?

- Reflectie**
7. Wat doe je?
 8. Hoe doe je dat?
 9. Hoe ga je hier verder mee om richting Annet?

CASUS 6 Casus Anneloes - problemen deelnemer

+15 / +17 / +20

Met 20 jongeren zijn jullie acht dagen gezellig op Koers-vakantie. Het is een gezellige groep en het kamphuis waar jullie verblijven is ook een ideale locatie om vakantie te vieren. Ondanks dat zijn jullie toch bijna iedere dag wel op pad in de omgeving. Eén van de deelnemers, Anneloes, is vanaf het begin wat stil geweest. Het lijkt alsof ze wat heimwee heeft maar ze geeft dit niet aan en als staf krijgen jullie er verder ook niets uit.

Dan komt één van de andere meiden naar jullie als staf. Ze verteld dat Anneloes ligt te huilen in haar bed, niet reageert op vragen en er ook niet uit wil komen. Jullie overleggen wie van jullie twee naar haar toe zal gaan.

- Reflectie**
1. Wat kan er met Anneloes aan de hand zijn?
 2. Komt Anneloes uit een veilige thuissituatie? Hoe beoordeel je dat? Wat zijn signalen?

Vervolg casus

Eén van jullie heeft met Anneloes gesproken. Anneloes heeft verteld dat ze kampt met psychische klachten. Ze is hiervoor een keer opgenomen geweest en ze heeft het idee dat deze klachten nu weer terugkomen.

De volgende ochtend is haar situatie niet verbeterd. Ze komt haar bed niet uit en lijkt totaal uitgeblust te zijn. Er staat een excursie op het programma waar al voor betaald is.

- Reflectie**
3. Wat doe je in deze situatie, gelet op ‘veilig jeugdwerk’?

Vervolg casus

Jullie hebben besloten dat jullie om de beurt een dag bij Anneloes op het oord blijven. Zo kan het programma voor de andere deelnemers gewoon doorgaan en is Anneloes niet alleen op het oord.

- Reflectie**
4. Wat vind je van deze oplossing?
 5. Welke gevolgen kan deze oplossing en situatie hebben? Zijn er ‘checks’ om de veiligheid te waarborgen?

CASUS 7 Casus Bert - religieuze integriteit

+15 / +17 / +20

Het is woensdagochtend. Staflid Greet is net begonnen met de introductie op de Bijbelstudie. Bert heeft zijn Bijbel en Bijbelstudieboekje op schoot liggen. Na de introductie wordt er een psalm gezongen. Dan zoekt ieder Bijbelstudiegroepje een plek om de Bijbelstudie van vandaag te doen.

Bert loopt met zijn groepje mee naar buiten. Achterop het volleybalveld staat een picknicktafel, heerlijk in het zonnetje. De Bijbelstudie van vanmorgen gaat over Gods leiding in je leven, vanuit de geschiedenis van Jozef. Ze beginnen met het lezen van het Bijbelgedeelte. Staflid Joost vraagt een ieder om na elkaar een vers voor te lezen. Daarna buigt het groepje zich over de vragen. Een van die vragen is: 'Heb jij weleens gemerkt dat God aanwezig is in je leven? Hoe?' Bert luistert naar de antwoorden die anderen geven.

'Bert', zo klinkt de stem van staflid Joost, 'jij hebt vast weleens iets meegemaakt waarvan je weet dat het God was Die tot je sprak. Toch?'

Verschrikt kijkt Bert op. Oef, die vraag had hij niet verwacht. Snel probeert hij na te denken. 'Nee, niet direct. Natuurlijk zijn er wel bepaalde dingen waarvan je weet dat de Heere dat gegeven heeft. Je weet ook wel dat Hij zorgt en je leven bestuurt maar ik weet niet of Hij ook echt tot mij gesproken heeft.'

'Maar', zo reageert staflid Joost, 'je weet toch wel of de Heere je kent? Ben je een kind van Hem?'

- Reflectie**
1. Wat vind je van de vragen van staflid Joost?
 2. Kan dat of ga je daarmee een grens over? Wanneer kan dit wel? Wanneer kan dit niet?

Vervolg casus

Het is middag. De deelnemers hebben een vrij uur. Bert is even naar de slaapzaal gelopen. Staflid Joost heeft hem zien gaan, en loopt hem achterna. 'Ik wil toch wel eens verder praten met die jongen', zo denkt Joost.

'Ha Bert. Ik zag je naar de slaapzaal lopen en dacht dat het wel fijn zou zijn als we elkaar nog even kunnen spreken naar aanleiding van de Bijbelstudie van vanmorgen. Ik merkte dat jij het lastig vindt om te antwoorden. Daarom wil ik je vertellen hoe ik Gods leiding in mijn leven ervaren heb.....'

Vijf minuten later merkt Bert dat hij afhaakt. Hij ziet dat wat staflid Joost vertelt diep zit bij hem, maar Bert kan er niet veel mee. Hij voelt dat hij afhaakt en dat zijn blik steeds vaker gaat naar de deuropening achter Joost. Zal hij Joost onderbreken?

- Reflectie**
3. Hoe beoordeel je deze casus in het kader van veilig jeugdwerk?
 4. Waar ligt de verantwoordelijkheid van Bert om een grens aan te geven? En waar ligt jouw grens als staflid?
 5. Hoe kun je een dergelijke situatie voorkomen?

CASUS 8 Casus Mirna - contact tussen staf lid en deelnemer

-12

Kevin (19) is als staf lid mee op kinderkamp. Hij heeft het ontzettend naar zijn zin. De meiden die als deelnemer mee op kamp zijn, vinden hem erg leuk. Ze proberen steeds bij hem in de buurt te zijn. Bij de avondwandeling loopt het groepje oudste meiden altijd bij Kevin. Als ze ergens heen gaan, willen ze bij hem in de auto zitten. Hij maakt grapjes over vriendjes en verliefd zijn. Dat vinden ze heel interessant. Kevin vindt dat hij goed aansluiting heeft bij die meiden en dat hij hen goed begrijpt. Vooral Mirna, een meisje van bijna dertien, is steeds in zijn buurt te vinden. Op de laatste avond vragen de meiden aan de teamleider of de jongens de meiden een nachtzoen mogen komen geven. De teamleider staat het toe en zegt dat het niet verplicht is: wie niet mee wil doen, hoeft niet. De oudste meiden zijn helemaal door het dolle heen als Kevin samen met een ander staf lid ook meedoet.

Bij het afscheid nemen vraagt Mirna om zijn mobiele nummer. Hij schrijft het voor haar op en al tijdens de terugreis wordt Whats-app volop gebruikt. Ze hebben gezellige gesprekken en spreken af om over een paar dagen iets leuks te gaan doen. Mirna zal ook haar kampvriendinnen meenemen.

's Avonds, als de deelnemers gaan slapen, evalueren jullie als staf de dag.

'O ja', merkt Alida, een medestaf lid, op, 'de moeder van Lisa kwam nog naar mij toe toen ze haar hier bracht. Lisa is dat meisje met haar arm in het gips. Ze kan zichzelf niet douchen. Haar moeder helpt haar thuis onder de douche en vroeg of wij dat deze week ook willen doen. Ze hebben dit niet van te voren gemeld maar gingen er vanuit dat dit geen probleem zou zijn'.

- Reflectie**
1. Waar/wanneer in deze casus is er sprake van een onveilige situatie.
 2. Wat is jouw taak als staf lid, wanneer een dergelijke situatie zich voordoet?
 3. Wat verwacht je in zo'n situatie van de teamleider?

CASUS 9 Casus Lisette - veilige sfeer

-12

Lisette is alleen op kamp. Vorig jaar ging ze met haar zus, maar die is nu dertien. Ze vindt het niet erg en heeft er veel zin in. Op de avond van de eerste dag komt ze naar Nelleke, haar juf toe en zegt dat andere kinderen haar tandpasta hadden verstopt tijdens het tandenpoetsen. Nelleke zegt dat ze dat heel flauw vindt van die kinderen. Het is al laat en ze zegt tegen Lisette dat ze maar lekker moet gaan slapen.

De volgende dag is er aan het eind van de middag een moment waarop de kinderen vrij mogen spelen. Nelleke gaat met een ander staf lid aan een tafel even iets voorbereiden voor het avondspel. Lisette komt even later bij hen zitten. Als ze vragen of ze niet wil gaan spelen, zegt ze dat ze even geen zin heeft. Nelleke zegt dat ze hen wel mag helpen en dat wil Lisette wel.

's Avonds, tijdens de stafevaluatie, ziet Nelleke dat Lisette naar de wc gaat. Het lijkt wel of ze heeft gehuild. Nelleke gaat naar haar toe en vraagt of er iets is. Dan komt er een heel verhaal: een groepje meiden loopt Lisette al twee dagen te pesten. Ze doen dat vooral tijdens momenten van vrij spelen en op de slaapzaal. Nu gooiden de meiden hun vieze sokken op haar bed en lachten ze om haar pyjama. Ze zegt dat ze naar huis wil en vraagt of ze haar moeder mag bellen.

- Reflectie**
1. Op welke momenten had Nelleke signalen van pestgedrag kunnen opvangen?
 2. Wat had ze op die momenten kunnen doen?
 3. Had het pestgedrag voorkomen kunnen worden?
 4. Wat zou je Nelleke en de staf adviseren om op dit moment te doen? Wees zo concreet mogelijk